

Sygn. akt XII Ga 409/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku XII Wydział Gospodarczy Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Rafał Terlecki (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Safader-Skwarlińska SSO Grażyna Tarkowska
Protokolant : stażysta	Maciej Mądziel

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2013 r. w Gdańsku,

na rozprawie

sprawy z powództwa(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

przeciwko A. S.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 10 stycznia 2013 r.

sygnatura akt IV GC 1476/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt XII Ga 409/13

UZASADNIENIE

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. wniosła o ustalenie nieistnienia umowy sprzedaży zawartej z pozwanym A. S. w dniu 12 czerwca 2012r., ewentualnie ustalenie nieważności tej umowy oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 4 stycznia 2013. Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku oddalił wniosek pozwanego o przywrócenie terminu do wniesienia odpowiedzi na pozew i zwrócił pozwanemu spóźnioną odpowiedź na pozew. W toku postępowania pozwany zakwestionował powództwo w całości.

Wyrokiem z dnia 10 stycznia 2013r. Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku ustalił, że umowa sprzedaży zawarta w dniu 12 czerwca 2012r. pomiędzy powodem a pozwanym jest nieważna oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 277 zł tytułem zwrotu opłaty stosunkowej oraz kwotę 1.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 12 czerwca 2012r. pozwany A. S. złożył powódce (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G. oświadczenie woli zawarcia umowy przenoszącej na jego rzecz prawo własności pawilonu handlowego nr 1, położonego w G. przy ulicy (...) za cenę 6.000 zł plus podatek VAT. W imieniu powódki oświadczenie złożył prezes zarządu A. S. oraz wiceprezesi zarządu K. Z. i T. S.. Strony oświadczyły, że do wydania przedmiotu umowy doszło w dniu podpisania umowy. Zgodnie z zasadą reprezentacji ujawnioną w KRS powódki o numerze (...) od daty rejestracji spółki do ważności oświadczeń woli składanych w imieniu spółki konieczne jest współdziałanie wszystkich członków zarządu. Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2002r. jako członek zarządu wpisana została do KRS K. B., została ona wykreślona postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2012r. Postanowieniem z dnia 13 kwietnia 2010r. jako członek zarządu wpisany został K. Z., został on wykreślony postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2012r. Postanowieniem z dnia 16 czerwca 2011r. jako członek zarządu wpisany został pozwany A. S., został on wykreślony postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2012r. Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2012r. jako członek zarządu wpisany został T. S., został on wykreślony postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2012r. Postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2012r. jako prezes zarządu powoda wpisany został do KRS Z. K., zaś jako wiceprezesi wpisani zostali L. P. i K. S..

Dokonując ustaleń stanu faktycznego Sąd Rejonowy oparł się na dokumentach przedstawionych przez powódki w postaci umowy sprzedaży pawilonu oraz odpisów z KRS powoda. Jednocześnie oddalił Sąd Rejonowy wniosek powódki o przeprowadzenie dowodu z zeznań stron, uznając że nie ma on znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Rejonowy powołał się na przepis art. 210 § 1 k.s.h. i wskazał, że w umowie między spółką z ograniczoną odpowiedzialnością a członkiem zarządu oraz w sporze z nim spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. Oznacza to, że jedynie te dwa podmioty są upoważnione do zawierania z członkami zarządu w imieniu spółki wszelkich umów (w tym także umów o pracę). Niezachowanie tego wymagania powoduje bezwzględnie nieważność umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Wyjaśnił Sąd Rejonowy, że celem ww. przepisu jest ochrona interesów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a pośrednio także jej wspólników i wierzycieli, na wypadek konfliktu interesów, który może się ujawnić w sytuacji, gdy członek zarządu zawiera umowę „z samym sobą”, a więc w sytuacji, gdy po obu stronach umowy występują te same osoby. Możliwa w takim wypadku kolizja interesów została przez ustawodawcę rozstrzygnięta na korzyść spółki. Sąd Rejonowy zauważył, że przejawem prymatu ochrony interesu spółki nad prywatnym interesem członka jej zarządu jest także przepis art. 209 k.s.h., nakazujący członkowi zarządu wstrzymanie się od udziału w rozstrzygnięciu spraw w przypadku sprzeczności interesów spółki z jego interesami lub z interesami osób mu bliskich. Wskazał nadto Sąd Rejonowy, że art. 210 § 1 k.s.h. ogranicza prawo reprezentacji spółki przez zarząd w razie zawierania umowy między spółką, a członkiem zarządu oraz w sporze z nim. Przepis ten nie różnicuje czynności prawnych, wobec czego dotyczy wszystkich umów między spółką a członkiem zarządu, bez względu na to, czy mają związek z funkcją pełnioną przez niego w zarządzie spółki. Ochrona polega w tym wypadku na wyeliminowaniu możliwości działania członka zarządu w podwójnej roli: reprezentanta interesów spółki i reprezentanta interesów własnych, dzięki czemu zapobiega przed nadużyciami do jakich mogłoby dojść w związku z kierowaniem się przez członka zarządu interesem własnym, pozostającym w sprzeczności z interesem spółki. Nie jest przy tym konieczne, aby sprzeczność interesów rzeczywiście występowała; wystarczy potencjalna kolizja interesów.

Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego Sąd Rejonowy wyjaśnił, że przewidziany w art. 379 § 1 k.s.h. (art. 210 § 1 k.s.h.) wymóg reprezentowania spółki przez radę nadzorczą jest spełniony także wtedy, gdy działająca kolegialnie rada nadzorcza podjęła uchwałę (odpowiednią większością, na posiedzeniu z zachowaniem wymaganego quorum), w której wyraziła zgodę na dokonanie określonej, objętej hipotezą tego przepisu czynności, i ustaliła treść tej czynności, a samo - odpowiadające dokładnie uchwale - oświadczenie potrzebne do jej dokonania złożył upoważniony do tego

członek rady nadzorczej. Upoważnienie do złożenia tego oświadczenia (nazywanego niezbyt fortunnie czynnością techniczno-prawną) może wynikać z uchwały rady nadzorczej lub regulaminu rady nadzorczej uchwalonego przez walne zgromadzenie. Jeżeli w regulaminie rady nadzorczej postanowiono ogólnie, że czynności objętych hipotezą art. 379 § 1 k.s.h. dokonuje w imieniu spółki przewodniczący rady nadzorczej, lub inny jej członek, wykładnia tego postanowienia zgodnie z art. 379 § 1 k.s.h. powinna prowadzić do wniosku, że upoważnia ono tylko do złożenia oświadczenia o treści odpowiadającej warunkom dokonania czynności określonych w uchwale rady nadzorczej.

Wskazał jednocześnie Sąd Rejonowy, że osoba prawna działa przez swoje organy, w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie (art. 38 k.c.). Zarząd prowadzi sprawy spółki i reprezentuje spółkę (art. 201 § 1 k.s.h.), jeżeli zaś zarząd jest wieloosobowy, sposób reprezentowania określa umowa spółki (art. 205 § 1 k.s.h.).

Zauważył Sąd Rejonowy, że w przypadku powódki, przy składaniu oświadczeń woli obowiązuje zasada współdziałania wszystkich członków zarządu - potwierdza to odpis pełny z KRS. Stosownie zaś do przepisu art. 17 ust 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym domniemywa się, że dane wpisane do rejestru są prawdziwe. W dacie zawierania umowy sprzedaży zarząd powódki składał się z 4 osób - pozwanego A. S., który sprawował funkcję prezesa zarządu oraz wiceprezesów zarządu w osobach K. B., K. Z. i T. S., natomiast oświadczenie w imieniu spółki złożyło jedynie trzech członków zarządu, nie złożyła go K. B..

Nadto Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na okoliczność, że w przypadku zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości (jeżeli takową był pawilon nr 1) ustawodawca przewidział formę notarialną pod rygorem nieważności - art. 158 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy, na podstawie art. 58 k.c. w zw. z art. 210 § 1 k.s.h. i art. 38 k.c. w zw. z art. 201 § 1 k.s.h. i 205 § 1 k.s.h., orzekł jak sentencji.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowiły przepisy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 4 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2002r., Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

W apelacji pozwany, zaskarżając wyrok w całości, domagał się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Skarżący podniósł zarzuty naruszenia prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów:

1. art. 158 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że umowa z dnia 12 czerwca 2012r., której przedmiotem była sprzedaż pawilonu nr 1, do swej skuteczności wymagała kwalifikowanej formy aktu notarialnego;
2. art. 210 k.s.h. przez nieuwzględnienie uprzednio podjętej uchwały Rady Nadzorczej spółki z dnia 6 czerwca 2012r. o numerze (...) oraz faktycznych zamiarów stron umowy;
3. art. 201 k.s.h. poprzez uznanie, że przy składaniu oświadczenia woli przez spółkę, bezwarunkowo obowiązuje zasada współdziałania wszystkich członków zarządu.

W odpowiedzi powódka wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Wbrew stanowisku prezentowanemu przez skarżącego zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu. W oparciu o bezsporne pomiędzy stronami ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy prawidłowo zastosował bowiem przepisy prawa materialnego, dochodząc do trafnych wniosków odnośnie nieważności umowy sprzedaży zwartej przez strony w dniu 12 czerwca 2012r.

Powódka przywołała w toku procesu trzy zasadne argumenty, które przemawiały za uwzględnieniem powództwa. W ocenie Sądu odwoławczego najistotniejszy z nich jest ten, dotyczący nieprawidłowej reprezentacji powodowej spółki przy dokonywaniu zaskarżonej czynności prawnej.

Omówienie zarzutów apelacji rozpocząć w związku z tym należy od wskazania, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, taką bowiem formę organizacyjno prawną posiada powódka, jako osoba prawna jest samodzielnym podmiotem działającym przez swoje organy (art. 38 k.c.). Organem wykonawczo-reprezentacyjnym spółki jest zarząd, który zgodnie z art. 201 § 1 k.s.h. prowadzi sprawy spółki i reprezentuje ją na zewnątrz. Stosownie natomiast do treści art. 205 § 1 k.s.h. jeżeli zarząd jest wieloosobowy, sposób reprezentowania określa umowa spółki. Jeżeli umowa spółki nie zawiera żadnych postanowień w tym przedmiocie, do składania oświadczeń w imieniu spółki wymagane jest współdziałanie dwóch członków zarządu albo jednego członka zarządu łącznie z prokurentem. Z powyższego wnioskować trzeba, że w przypadku zarządu wieloosobowego sposób reprezentacji określa umowa spółki, co może ona regulować w zasadzie w sposób dowolny, byle jednoznaczny i zrozumiały.

Jak wynika z załączonego do pozwu odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego w dacie zawierania umowy sprzedaży do ważności oświadczeń woli składanych w imieniu powodowej spółki konieczne było współdziałanie wszystkich członków zarządu. W tym okresie członkami zarządu powodowej spółki byli: K. B., K. Z., A. S. i T. S. (k.6-9). Umowa sprzedaży z dnia 12 czerwca 2012r. została zaś podpisana jedynie przez trzech członków zarządu (K. Z., A. S. i T. S. – k.5), co w świetle przedstawionych wyjaśnień czyni ją bezwzględnie nieważną na podstawie art. 58 § 1 k.c. Nie może bowiem budzić wątpliwości okoliczność, że w momencie dokonywania tej czynności powodowa spółka nie była należycie reprezentowana. Brak współdziałania wszystkich członków zarządu skutkowało zaś tym, że spółka nie złożyła oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz pozwanego własności przedmiotu umowy.

Za bezwzględną nieważnością opisaną w pozwie umowy przemawia również i drugi z argumentów podniesionych przez powodową spółkę. Zważyć należy, że uprawnienie zarządu do reprezentowania spółki doznaje ograniczenia w przypadku normowanym przepisem art. 210 § 1 k.s.h., tj., gdy zawierana jest umowa między spółką a członkiem zarządu oraz w sporze z nim, kiedy to spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników.

W rozpoznawanej sprawie pozwany załączył wprawdzie do apelacji kserokopię uchwały nr 52/2012 z dnia 6 czerwca 2012r. podjętej przez Radę Nadzorczą powodowej spółki. Nie spełnia ona jednak wymogu statuowanego w przytoczonym przepisie, a to przede wszystkim z tej przyczyny, że zawiera jedynie ogólne zezwolenie dla zarządu na sprzedaż pawilonów handlowych, będących własnością powodowej spółki, na rzecz obecnych użytkowników. Tymczasem, jak słusznie zauważa Sąd pierwszej instancji powołując się na poglądy Sądu Najwyższego, które Sąd odwoławczy w składzie rozpoznającym apelację również podziela, wymóg reprezentowania spółki przez radę nadzorczą jest spełniony wtedy, gdy działająca kolegialnie rada nadzorcza podjęła uchwałę, w której wyraziła zgodę na dokonanie określonej, objętej hipotezą tego przepisu czynności, i ustaliła treść tej czynności. Istotne jest, aby rada nadzorcza nie przekazywała całości kompetencji do dokonywania w jej imieniu "wszelkich czynności faktycznych, prawnych i procesowych", bowiem takie "upoważnienie" w rzeczywistości jest obejściem bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa i przez to nieważne (art. 58 § 1 k.c.) (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012r.V CSK 84/11, LEX nr 1214611; z dnia 23 lipca 2009r. II PK 36/09, LEX nr 533075).

Nie bez znaczenia dla ważności spornej umowy pozostaje również sygnalizowana przez powódkę kwestia zakwalifikowania przedmiotu sprzedaży jako nieruchomości budynkowej, a co za tym idzie obligu zawarcia umowy sprzedaży w formie aktu notarialnego. W świetle przedstawionych rozważań miała ona jednak dla rozstrzygnięcia sprawy poboczne znaczenie, stąd w ocenie Sądu odwoławczego nie ma potrzeby jej szerszego omawiania.

Z przedstawionych względów apelacja pozwanego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono zgodnie z przepisami art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013r. poz. 461 j.t.)